הִלְכוֹת לוּלָב סִימָן תרמט

וְאֵילָךְ, (מא) וּמֻתָּר אָז לְכַתְּחִלָּה (מב) לֶאֱכל מִמֶּנּוּ מִיּוֹם שֵׁנִי וְאֵילָךְ, וְלָצֵאת יְדֵי מִצְוָה עִם (מג) הַנִּשְׁאָר (ב"י (ד"ס ומ"ס רמינו ופפילו) בשם הרא"ש (פ"ג סי' כג)), אֶלָּא שֶׁאֵין אָנוּ בְּקִיאִין בְּתִנְאִים, כְּדִלְעֵיל בְּסוֹף סִימָן תרל"ח בְּהַגָּ"ה. לוְהַפְּסוּל (מד) שֶׁהוּא מְשׁוּם עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים, אוֹ מִפְּנֵי (מה) שֶׁאוֹתוֹ אֶתְרוֹג אָסוּר בַּאֲכִילָה, אוֹ מִפְּנֵי (מו) שֶׁאֵינָם מִינָם, אוֹ שֶׁהֵם (מז) חֲסֵרִים הַשְׁעוּר, בֵּין בְּיוֹם טוֹב רִאשׁוֹן בֵּין בְּשְׁאָר יָמִים, פָּסוּל. (מח) (וַחֲזָזִית (יג) [יב] פּוֹסֶלֶת (מט) כָּל שִׁבְעַת הַיָּמִים) (רבינו ירוחם נתיב ח' חלק ג' ור"ן פ' לולב הגזול (ח: ד"ס סע"ב)). מוְהָעוֹשִׂים שְׁנֵי יָמִים טוֹבִים, * פְּסוּלֵי רִאשׁוֹן נוֹטְלִין בַּשֵּׁנִי, אֲבָל בָּרוּכֵי (נ) לָא מְבָרְכִינַן. (וְאִם יֵשׁ לַחֲבֵרוֹ לוּלָב וְאֶתְרוֹג כָּשֵׁר, (נא) יְבָרֵךְ עַל שֶׁל חֲבֵרוֹ, (יג) מִדַּעְתּוֹ) (דעת עצמו): ו (נב) נבְּשָׁעַת הַדְּחָק, שֶׁאֵין נִמְצָא כָּשֵׁר,

בַּאֵר הֵיטֵב

(יב) **פּוֹסֶלֶת.** הֵטֵ"ז (סק"ט) כָּתַב לְהַלָּכָה לְהָקֵל בְּחֲזָזִית בְּשְׁאָר יָמִים עַיֵּן שָׁם:
(יג) **מִדַּעְתּוֹ.** פֵּרוּשׁ שֶׁיִּתֵּן לוֹ בְּמַתָּנָה בְּעִנְיַן דְּמֻהֲנֵי אֲפִלּוּ בְּיוֹם רִאשׁוֹן אֲבָל שְׁלָא

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

שֶׁאֵינוֹ בּוֹדֵל מִמֶּנּוּ (לח) מִבֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת שֶׁל לֵיל שֵׁנִי וְאֵילָךְ:
(מא) **וּמֻתָּר אָז לְכַתְּחִלָּה.** רְצוֹנוֹ לוֹמַר דְּאִי לֹא הָתְנָה אֵינוֹ רַשַּׁאי לֶאֱכל מִמֶּנּוּ אֲפִלּוּ בְּכָל יְמֵי הֶחָג, כְּיָון דְּאִתְקְצָאֵי בְּבֵין הַשְּׁמָשׁוֹת שֶׁל יוֹם רִאשׁוֹן. וְאִם הִפְרִישׁ לְכַתְּחִלָּה לְיוֹם שֵׁנִי, דַּעַת הַמָּגֵן אַבְרָהָם (ס"ק יט) בְּשֵׁם הָרַא"ש (פ"ג סי' כג) דְּמֻתָּר לֶאֱכל אֲפִלּוּ בְּלֹא תְּנָאי, רַק שֶׁיַּשְׁאִיר הַשִּׁעוּר הָרָאוּי לְאֶתְרוֹג, דְּלֹא אָמְרִינַן אִתְקְצָאֵי רַק הַשִּׁעוּר הָרָאוּי לְאֶתְרוֹג וְלֹא יוֹתֵר. (לט) וְיֵשׁ אוֹמְרִים דַּאֲפִלּוּ הִפְרִישׁ לְיוֹם שֵׁנִי אָמְרִינַן דְּאִתְקְצָאֵי כָּל הָאֶתְרוֹג וְאָסוּר לֶאֱכל מִמֶּנּוּ, אִם לֹא שֶׁהִתְנָה מִתְּחִלָּה. וְכֵן הַסְּכִים הַגְּרָ"א בְּבֵאוּרוֹ: **(מב) לֶאֱכל מִמֶּנּוּ וְכוּ' וְלָצֵאת וְכוּ'.** פֵּרוּשׁ לֶאֱכל (מ) בְּיוֹם שֵׁנִי וְלָצֵאת בּוֹ בְּיוֹם שְׁלִישִׁי, דְּהָא אָסוּר לֶאֱכל קֹדֶם נְטִילָה, כְּדִלְקַמָּן בְּסִימָן תרנ"ב (ס"ב): **(מג) הַנִּשְׁאָר.** כָּתַב הָרַ"ן (יח.) דְּוַקָא בְּנִשְׁתַּיֵּר רֻבּוֹ דִּשְׁמוֹ עָלָיו, הָא לָאו הָכִי לָאו אֶתְרוֹג מִקְרֵי, וְאֶתְרוֹג אָמַר רַחֲמָנָא וְלֹא חֲצִי אֶתְרוֹג. אֲבָל בִּפְסָקֵי מַהֲרַא"י (תרומת הדשן ח"ב סי' נב) מַשְׁמַע דַּאֲפִלּוּ לֹא נִשְׁאָר בּוֹ אֶלָּא מְעוּטוֹ סָגֵי בְּיוֹם שֵׁנִי [דַּרְכֵי מֹשֶׁה (אות ו)], וּבְלִבְד שֶׁיִּהֶא נִשְׁאָר שִׁעוּר בֵּיצָה, כַּמְבֹאָר לְעֵיל בְּסוֹף סִימָן תרמ"ח. וְעַיֵּן בְּבֵ"ח (ס"ג): **(מד) שֶׁהוּא מְשׁוּם עֲבוֹדַת גִּלּוּלִים.** כְּגוֹן בַּאֲשֵׁרָה שֶׁל יִשְׂרָאֵל וְכַנַּ"ל בְּסָעִיף ג', עַיֵּן שָׁם הַטַּעַם בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (ס"ק יט): **(מה) שֶׁאוֹתוֹ אֶתְרוֹג אָסוּר בַּאֲכִילָה.** מְשַׁמַּע אַף עַל פִּי שֶׁמֻּתָּר בַּהֲנָאָה כְּגוֹן שֶׁל טֶבֶל, כְּיָון דְּאָסוּר כָּל שִׁבְעָה, וְכָל שֶׁכֵּן (מג) אֶתְרוֹג שֶׁל עֲרֵלָה וְשֶׁל תְּרוּמָה טְמֵאָה דְּעוֹמְדִים לְשָׂרֵפָה דְּפָסוּל כָּל שִׁבְעָה. וְעַיֵּן לְעֵיל בְּסוֹף סִימָן תרל"ח (מד) כָּשֵׁר אֲפִלּוּ בְּיוֹם רִאשׁוֹן. אֶתְרוֹג שֶׁל דְּמַאי (מה) כָּשֵׁר. וְאֶתְרוֹג (מו) שֶׁנֶּאֱסַר מֵחֲמַת בְּלִיעַת אָסוּר (מז) כְּגוֹן שֶׁנָּפַל מִקְצָתוֹ לְתוֹךְ חֵלֶב רוֹתְחַ (מח) יֵשׁ לְהַחְמִיר שֶׁלֹּא לָצֵאת בּוֹ בְּיוֹם רִאשׁוֹן, אֲבָל בְּשְׁאָר הַיָּמִים יֵשׁ לְהָקֵל, כְּיָון שֶׁאֵין אָסוּרוֹ מֻחְמָת עַצְמוֹ: **(מו) שֶׁאֵינָם מִינָם.** כְּגוֹן (מט) הֲדַס שׁוֹטֶה בְּסִימָן תרמ"ו (ס"ג), וְצַפְצָפָה בְּסִימָן תרמ"ז (ס"א), (נ) וְאֶתְרוֹג הַמְּרֻכָּב:
(מז) **חֲסֵרִים הַשִּׁעוּר.** דְּאַף דִּמְבֹאָר לְעֵיל דְּחָסֵר כָּשֵׁר בְּשְׁאָר יוֹמֵי, מִכָּל מָקוֹם צָרִיךְ (נא) שִׁיּשָׁאֵר בְּכָל אֶחָד כְּשִׁעוּרוֹ: **(מח) וַחֲזָזִית פּוֹסֶלֶת וְכוּ'.** וְהוּ (נב) רַק לְדַעַת הַמַּחְמִירִים בְּהֶדֶר כָּל שִׁבְעָה, אֲבָל לְדַעַת הַמַּחֲבֵר שֶׁהֶעְתִּיק לְשׁוֹן הָרַמְבַּ"ם, גַּם בְּהֶדֶר אֵינוֹ פּוֹסֵל אֶלָּא בְּיוֹם רִאשׁוֹן בִּלְבַד, וַהֲוָה לֵיהּ לְכִתּוֹב בִּלְשׁוֹן יֵשׁ אוֹמְרִים', אֶלָּא שֶׁכֵּן דַּרְכּוֹ בְּכָמָּה מְקוֹמוֹת. וְכֵן מַה שֶּׁכָּתַב בַּהַגָּ"ה לְמַעְלָה אֲבָל יָבֵשׁ וּמְנֻמָּר אֵינוֹ פָּסוּל כָּל שִׁבְעָה, הוּא גַּם כֵּן אָזִיל לְשִׁיטָתוֹ שֶׁמַּחְמִיר בְּהֶדֶר כָּל שִׁבְעָה. אֲבָל לְדַעַת הַמְּחַבֵּר שֶׁהֶעְתִּיק לְשׁוֹן הָרַמְבַּ"ם, גַּם בְּיָבֵשׁ וּמְנֻמָּר אֵינוֹ פָּסוּל אֶלָּא בְּיוֹם רִאשׁוֹן בִּלְבַד: **(מט) כָּל שִׁבְעַת הַיָּמִים.** וּבְשִׁבְעַת (נג) הַדְּחָק יֵשׁ לִסְמֹךְ לְהָקֵל בַּחֲזָזִית בְּשְׁאָר יָמִים, כְּיָון דִּבְשְׁאָר יָמִים אֵין חִיּוּב נְטִילָה אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן: **(נ) לָא מְבָרְכִינַן.** דְּיֵשׁ דֵּעוֹת בַּפּוֹסְקִים דְּכֵיוָן דְּאָנוּ עוֹשִׂין מִשּׁוּם סְפֵקָא דְּיוֹמֵי אֶפְשָׁר דְּדִינוֹ כָּרִאשׁוֹן, אוֹ דְּכֵיוָן דְּאָנוּ בְּקִיאִין בְּקְבִיעָא דְּיַרְחָא דִּינוֹ כִּשְׁאָר יָמִים, לָכֵן נוֹטְלִין (נד) בִּדְלֵילֵיכָּא אַחֵר וְלֹא מְבָרְכִינַן. וְאַף דִּבְדְלֵילֵיכָּא אַחֵר גַּם בְּיוֹם רִאשׁוֹן נוֹטְלִין וְלֹא מְבָרְכִין כְּמֹבְאָר לְקַמָּיהּ בְּסָעִיף ו', (נה) שָׁם מַיְרֵי בִּדְלֵילֵיכָּא אַחֵר כְּלָל, וְכָאן מַיְרֵי שֶׁיֵּשׁ בִּנְמְצָא עַל יְדֵי טָרַח, וְקָא מַשְׁמַע לָן דְּכַשֵּׁנִי אֵין צָרִיךְ לְטָרַח:
(נא) **יְבָרֵךְ עַל שֶׁל חֲבֵרוֹ מִדַּעְתּוֹ.** פֵּרוּשׁ יִתֵּן לוֹ בְּמַתָּנָה בְּעִנְיַן דְּמֻהֲנֵי אֲפִלּוּ בְּיוֹם רִאשׁוֹן, אֲבָל שֶׁלֹּא מִדַּעְתּוֹ אַף עַל פִּי שֶׁכָּתַב לְעֵיל דְּמֻתָּר דְּנִיחָא לֵיהּ לְאֵינִישׁ לְמֶעְבַּד מִצְוָה בְּמְמוֹנֵהּ, מִכָּל מָקוֹם לֹא עָדִיף מִשֶּׁאוּל, וּפְסוּל בְּיוֹם טוֹב רִאשׁוֹן, וְגַם בַּשֵּׁנִי מִסְפֵּק, וְעַל כֵּן יִתֵּן לוֹ בְּמַתָּנָה וְלֹא בְּתוֹרַת שְׁאֵלָה. וְכָתַב הַמָּגֵן אַבְרָהָם (ס"ק כג) בְּשֵׁם הַדְּרָכֵי מֹשֶׁה (אות ז) דְּאַחַר כָּךְ יִטֹּל אֶת זֶה. (נ) וּרְצוֹנוֹ לוֹמַר עַל שֶׁל חֲבֵרוֹ שֶׁקִּבֵּל בְּמַתָּנָה יָבֵרֵךְ, וְאַחַר כָּךְ יִטֹּל שֶׁלּוֹ לְהַלֵּל וְהוֹשַׁעְנָא: ו **(נב) בְּשָׁעַת הַדְּחָק וְכוּ'.** וְלֹא מִקְרֵי שָׁעַת הַדְּחָק אֶלָּא אִם כֵּן אֵין בְּכָל הָעִיר אַרְבָּעָה מִינִים כְּשֵׁרִים. (נא) אֲבָל אִם יֵשׁ לַחֲבֵרוֹ, אַף שֶׁהוּא לֹא יָכוֹל לִמְצֹא, לֹא מִקְרֵי זֶה שָׁעַת הַדְּחָק, אֶלָּא צָרִיךְ לִטְרֹחַ וּלְבָרֵךְ עַל שֶׁל חֲבֵרוֹ אִם יִתֵּן לוֹ,

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

[יב] פּוֹסֶלֶת. עַיֵּן בְּאֵר הֵיטֵב וְעַיֵּן מַחֲזִיק בְּרָכָה (סק"ד) בְּשֵׁם מַטֵּה יְהוּדָה (סק"ג) שֶׁהִקְשָׁה דַּהֲוָה לֵיהּ לְרַמ"א לִכְתֹּב וְיֵשׁ אוֹמְרִים דַּחֲזָזִית כּוֹ' דְּלְהַמְחַבֵּר כְּשֵׁר בְּשְׁאָר יָמִים, וְכֵן

בְּאוּר הֲלָכָה

הָכִי כָּשֵׁר אַף בְּלֹא חָתַךְ וְגַם בְּיוֹם רִאשׁוֹן:

*** פְּסוּלֵי רִאשׁוֹן נוֹטְלִין בַּשֵּׁנִי אֲבָל בָּרוּכֵי וְכוּ'. וְהוּא הַדִּין בְּשְׁאוּל בְּשֵׁנִי אֵין לְבָרֵךְ עָלָיו** [אֲלִיָּה רַבָּה וּפְרִי מְגַדִּים בְּסִימָן תרנ"ח (אליה רבה סק"י, פרי מגדים א"א סק"ח), וְכֵן כָּתַב בְּבִרְכֵי יוֹסֵף (שם סק"ו), וְכֵן מַשְׁמַע מִדִּבְרֵי הָרַמ"א לְקַמָּה, וְכֵן מוּכָח בְּרַבֵּנוּ יְרֻחָם (נתיב ח ח"ג) וּבְכָל בּוֹ (סי' עב), **וְהָעוֹלָם אֵין נִזְהָרִין בָּזֶה.** בְּכוּרֵי יַעֲקֹב (סק"ל לג)]:

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

שַׁעַר הַצִּיּוּן

(לח) **אֲבָל לֹא מֵהֲנִי כְּשֶׁיֹּאמַר מִיּוֹם שֵׁנִי וְאֵילָךְ, דְּכֵיוָן שֶׁיִּכְנַס תְּחִלַּת הַיּוֹם בְּלִי תְּנַאי שׁוּב אִיתְקְצָאֵי כָּל הַיּוֹם** [אַחֲרוֹנִים]: **(לט)** הָרִיטְבָ"א (לו: ד"ה והא) וְכָל הַפּוֹסְקִים הַסּוֹבְרִין דַּאֲפִלּוּ בְּעֵצֵי סֻכָּה הֻקְצָה הַכֹּל אֲפִלּוּ בְּיוֹתֵר מִכְּדֵי הֶכְשֵׁר סֻכָּה, וְכָל שֶׁכֵּן כָּאן דְּהוּא גּוּף אֶחָד: **(מ)** מָגֵן אַבְרָהָם (שם): **(מא)** דְּהָרַמְבַּ"ם מְנָה בְּפֶרֶק ח' הִלְכָה ב' עֲרֵלָה וּתְרוּמָה טְמֵאָה וְטֶבֶל וְקָאָמַר הַפָּסִיעָה זֶה לְכֹלּ כָּל הָנֵי שְׁמָנָה מִקְדָּם: **(מב) אֲבָל דַּעַת הַתּוֹסָפוֹת** (לה. ד"ה לפי) **דְּאוֹתָן שֶׁאֵין בָּהֶם מְשׁוּם אִסּוּרֵי הֲנָאָה מֻתָּר בְּיוֹם טוֹב שֵׁנִי: (מג) בָּזֶה גַּם הַתּוֹסָפוֹת מוֹדָה** כְּדִאִיתָא שָׁם בִּדְבָרֵיהֶם בְּהֶדְיָא, וּכְבָר תָּמַהּ הַחֲמַד מֹשֶׁה (ס"ק יא) עַל הַמָּגֵן אַבְרָהָם (ס"ק כ) שֶׁכָּתַב בְּהַפּוּךְ עַל שָׁם: **(מד)** מָגֵן אַבְרָהָם (שם) וְאֵלִיָּה רַבָּה (ס"ק יד): **(מה)** מָגֵן אַבְרָהָם (שם). וְהוּא כְּבֵית הִלֵּל מִטַּעַם דְּאִי בָּעֵי מַפְקַר לִנְכָסֵיהּ וְהָוֵי עָנִי וְחַזֵּי לֵיהּ. **וְטֶבֶל עֵינַיִם בָּרֵ"ן** (יז. ד"ה של דמאי) **שֶׁהֲבִיא דֵּעוֹת בָּזֶה** אִי אִמְרִינַן מִיגּוֹ דְּאִי בָּעֵי הָיָה מַפְרִישׁ מִמָּקוֹם אַחֵר עָלָיו, דְּמִנִּיהּ וּבֵיהּ אִי אֶפְשָׁר לְהַפְרִישׁ דְּהָוֵה לֵיהּ חָסֵר, אוֹ אֶפְשָׁר כֵּיוָן דְּעָתָּה אֵין בּוֹ הֶתֵּר אֲכִילָה אֵין יוֹצְאִין בּוֹ, **וְהָרַמְבַּ"ם** (פ"ח ה"ב) **הוּא מִן הַמַּחְמִירִין** כַּנַּ"ל (ס"ק מא), **וְלָכֵן יֵשׁ לְטַל אֶתְרוֹג שֶׁל טֶבֶל בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל בְּלֹא בְּרָכָה. וּבְחוּץ לָאָרֶץ אֵין כָּאן אִסּוּר טֶבֶל כְּלָל.** דְּאֵין תְּרוּמוֹת וּמַעֲשְׂרוֹת בְּחוּץ לָאָרֶץ בִּזְמַן הַזֶּה: **(מו)** מָגֵן אַבְרָהָם (שם) וְאֵלִיָּה רַבָּה (שם): **(מז) בְּכוּרֵי יַעֲקֹב** (ס"ק כח), **וְכָתַב שָׁם דְּטַעַם פָּסוּל בְּשׁוּל הוּא מִטַּעַם שֶׁאֵין הֶדֶר וְאִם כֵּן דִּינוֹ כְּמוֹ חֲזָזִית דְּלֹא נִפְסַל אֶלָּא בְּרֹבּוֹ,** וּמִתֹּרֶץ בָּזֶה קְשִׁיַּת הַפְּרִי מְגַדִּים (א"א סק"כ) עַיֵּן שָׁם: **(מח)** עַיֵּן בְּחִדּוּשֵׁי רַבִּי עֲקִיבָא אִיגֶר שְׁמוֹכִיחַ כִּסְבָרַת הַמָּגֵן אַבְרָהָם (שם) דְּלֹא כְּשִׁלְטֵי גִּבּוֹרִים, וְאִם כֵּן **בְּמָקוֹם הַדְּחָק כְּשֶׁאֵין לוֹ אַחֵר יֵשׁ לְהָקֵל גַּם בְּיוֹם רִאשׁוֹן: (מט)** מָגֵן אַבְרָהָם (ס"ק כא): **(נ)** אַחֲרוֹנִים: **(נא)** כֵּן מַשְׁמַע מִשּׁוּר: **(נב)** הַגְּרָ"א וּמַטֵּה יְהוּדָה (סק"ג) וּמַאֲמַר מָרְדְּכַי (ס"ק יב): **(נג)** ט"ז (סק"ט) וְאֵלִיָּה רַבָּה (ס"ק טו). וְהֵם לֹא הִזְכִּירוּ שִׁעַת הַדְּחָק רַק סְתָמָא דְּיֵשׁ לִסְמֹךְ בָּזֶה עַל הָרַמְבַּ"ם וְסִיעָתוֹ וּכְמוֹ שֶׁסְּתָם הַמְחַבֵּר, אֲבָל הַגְּרָ"ז (ס"ט) וְחַיֵּי אָדָם (כלל קנא ס"ה) הִזְכִּירוּ רַק שִׁעַת הַדְּחָק, וְטַעֲמָם מִשּׁוּם דְּהַמָּגֵן אַבְרָהָם בְּסִימָן תרמ"ה (סק"ו) וּתרמ"ז (סק"ד) כָּתַב דְּבַהֶדֶר פָּסוּל כָּל שִׁבְעָה לָכֵן לֹא רָצוּ לִסְמֹךְ לְהָקֵל רַק בְּשִׁעַת הַדְּחָק. **וְעַיֵּן בִּפְרִי מְגַדִּים** (מש"ז סק"ט) **שֶׁכָּתַב דְּיוֹכֵל לְבָרֵךְ גַּם כֵּן, וְעַיֵּן שָׁם עוֹד שֶׁמְּצַדֵּד דְּאֵין לְהָקֵל רַק בַּחֲזָזִית,** מִשּׁוּם דְּיֵשׁ דֵּעוֹת בַּחֲזָזִית אִי פְּסוּלוֹ מִשּׁוּם חָסֵר אוֹ מִשּׁוּם הֶדֶר, וְהָוֵי סָפֵק סְפֵקָא דְּשָׁמָּא מִשּׁוּם חָסֵר וְאִם תִּמְצָא לוֹמַר מִשּׁוּם הֶדֶר שָׁמָּא הַלָּכָה כְּהָרַמְבַּ"ם, **אֲבָל בְּשְׁאָרֵי דְּבָרִים שֶׁהֵם בְּוַדַּאי מִשּׁוּם הֶדֶר אֵין לְהָקֵל בְּשְׁאָר יוֹמֵי. וּמִלְּשׁוֹן הַגְּרָ"ז וְחַיֵּי אָדָם מוּכָח דְּסָמְכוּ בְּשִׁעַת הַדְּחָק לְהָקֵל אַף בְּהֶדֶר [וְכֵן מַשְׁמַע מִמַּחֲצִית הַשֶּׁקֶל דְּהַטַּ"ז מַקֵּל גַּם בְּשְׁאָרֵי דְּבָרִים שֶׁהֵם מִשּׁוּם הֶדֶר], לְבַד בְּיֵבֶשׁ יֵשׁ מַחְמִירִין מִשּׁוּם לֹא הַמֵּתִים יְהַלְלוּ יָהּ, וְצָרִיךְ עִיּוּן: (מז)** תְּשׁוּבַת פְּנֵי יְהוֹשֻׁעַ (סי' ג) וְחִדּוּשֵׁי רַבִּי עֲקִיבָא אִיגֶר: **(נה)** שָׁם בִּתְשׁוּבוֹת וְכֵן כָּתַב הַפְּרִי מְגַדִּים (מש"ז סק"י): **(נו)** בְּכוּרֵי יַעֲקֹב (ס"ק לד): ו **(נו)** וְכֵן מַשְׁמַע מִרַּמ"א שֶׁכָּתַב דְּנוֹהֲגִין לְבָרֵךְ עַל יְבֵשִׁים אֲפִלּוּ בְּדִיעֲבַד אֲחֵרִים לְחַיֵּן מַשְׁמַע דִּבְשְׁאָרֵי דְּבָרִים אֵין נוֹהֲגִין כֵּן, דְּלֹא הָוֵי שִׁעַת הַדְּחָק כֵּיוָן שֶׁיֵּשׁ לַחֲבֵרוֹ כָּשֵׁר [בְּכוּרֵי יַעֲקֹב (ס"ק לז)]:

(נג) **כָּל** (י"ד) [יד] **הַפְּסוּלִים** (נד) **נוֹטְלִין וְאֵין מְבָרְכִין.** הַגָּה: וְיֵשׁ מַכְשִׁירִין (נה) לוּלָב יָבֵשׁ, אֲפִלּוּ לְבָרֵךְ עָלָיו (רמב"ם פ"ח מ"ט) והמגיד), וְכֵן נוֹהֲגִין לְבָרֵךְ עַל לוּלָבִין יְבֵשִׁים, (נו) אֲפִלּוּ בִּדְאִיכָּא אֲחֵרִים לַחִים (אגור (סי' תלב ו)). אֲבָל (טו) בִּשְׁאָר מִינִים אֵין לִנְהֹג הָכִי, וְיֵשׁ מְקִלִּין (נז) אֲפִלּוּ בַּהֲדַס יָבֵשׁ (הגהות מיימוני (פ"ח מלולב ד) ומרדכי (סי' תמצ)), (נח) וְיֵשׁ לִסְמֹךְ עֲלֵיהוּ בִּשְׁעַת הַדְּחָק. וְאַף עַל גַּב דְּחָסֵר כָּשֵׁר בִּשְׁאָר יָמִים, [*] אֵין לַחְתֹּךְ אֶתְרוֹג לְשָׁנַיִם אוֹ שְׁלשָׁה חֲלָקִים וּלְחַלְּקוֹ וְלָצֵאת בּוֹ אֲפִלּוּ בִּשְׁעַת הַדְּחָק, דְּדַוְקָא חָסֵר וְנִשְׁאַר הָעִקָּר קַיָּם כָּשֵׁר, אֲבָל כִּי הַאי גַּוְנָא מִקְרֵי חֲתִיכַת אֶתְרוֹג וְלֹא אֶתְרוֹג (ר"ן (סה) ופסקי מהרא"י (מהומת הסמן מ"ב) סימן נ"ב). וְכָל זֶה לְעִנְיַן לְבָרֵךְ עָלָיו, אֲבָל בְּלֹא בְּרָכָה (נט) יָכוֹל לִטֹּל כָּל הַפְּסוּלִין וְלֹא יְבָרֵךְ עֲלֵיהֶם (טור):

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

הַקְּשָׁה בְּפְרִי מְגָדִים (משב"ז סק"ט). וּלְדִינָא נִרְאֶה דְּאֵין לְבָרֵךְ בִּדְאִיכָּא אַחֵר, וְעַיֵּן בְּפְרִי מְגָדִים שֶׁהֵנִיחַ גַּם כֵּן בְּצָרִיךְ עִיּוּן: ו [יד] **הַפְּסוּלִין.** עַיֵּן בְּאֵר הֵיטֵב וְעַיֵּן בְּשַׁעַר אֶפְרַיִם סִימָן ל"ה מַה שֶּׁכָּתַב לְהִסְתַּפֵּק בְּאֶתְרוֹגִין הַפְּסוּלִים שֶׁנּוֹטְלִים וְאֵין מְבָרְכִין, דְּשָׁמָא רַשָּׁאִים לְבָרֵךְ שֶׁהֶחֱיָנוּ בְּתוֹרַת מַה נַּפְשֵׁךְ דְּאַף אִם לֹא יָצָא מְבָרֵךְ שֶׁהֶחֱיָנוּ עַל רְאִיַּת הַפְּרִי כו', וְעַיֵּן בְּבֵאֵר הֵיטֵב לְעֵיל סִימָן רכ"ה (ס"ק יא) בְּשֵׁם הַשַּׁעַר אֶפְרַיִם שֶׁדִּבְרָיו תְּמוּהִים וּכְמוֹ שֶׁכָּתַבְתִּי בָּזֶה בְּיַד אֶפְרַיִם עַיֵּן שָׁם: **[בהג"ה] אֵין לַחְתֹּךְ אֶתְרוֹג כו'.** זֶה מִדִּבְרֵי מַהֲרַא"י בְּתִרוּמַת הַדֶּשֶׁן שְׁכָּתַב דְּאִם חוֹתֵךְ לְאַכִילָה בְּיוֹם שֵׁנִי וּמְבָרֵךְ עַל הַשְּׁאָר הֲוֵי כְּמוֹ שִׁיּוּרֵי מִצְוָה דִּבְאִשְׁכְּחָן גַּבֵּי צִיצִית וְאָזוֹב כו', וְכָתַבְתִּי בְּסִפְרִי שוּ"ת בֵּית אֶפְרַיִם סִימָן נ"ט שֶׁכֵּן מוֹכֵח מֵהַתּוֹסָפוֹת וְהָרא"ש בְּסֻכָּה דַּף מ"ו (ע"ב, תוד"ה אתרוג, רא"ש פ"ג סי' כג) שֶׁמְּבֹאָר מִדִּבְרֵיהֶם דְּרַב חֲנִינָא דְּבְיוֹם שֵׁנִי מְטַבֵּיל וְנָפִיק בְּרַךְ עָלָיו בְּיוֹם רִאשׁוֹן, דִּלְכאוֹרָה אֵין זֶה מֻכְרָח, וְלִפְי הַתִּרוּמַת הַדֶּשֶׁן אֶפְשָׁר לוֹמַר דְּאִם לֹא בֵּרַךְ עָלָיו בְּיוֹם רִאשׁוֹן אִם כֵּן כְּשֶׁחוֹתֵךְ מִמֶּנּוּ בְּיוֹם שֵׁנִי אֵין מָקוֹם לְחַת עָלָיו שָׁם שִׁיּוּרֵי מִצְוָה. עַיֵּן שָׁם שֶׁהַאֲרַכְתִּי עַל פִּי זֶה בְּסִפּוּגְיָא שָׁם בִּדְבָרִים נְכוֹחִים בְּעָזְרַת ה' יִתְבָּרַךְ:

בְּאֵר הֵיטֵב

מִדַּעְתּוֹ הָיָה כְּשֶׁאוּל וּפְסוּל בְּיוֹם טוֹב רִאשׁוֹן וְגַם כֵּן בְּשֵׁנִי מְפֻקָּפִין. ט"ז (ס"ק יא): ו (יד) **הַפְּסוּלִין.** דְּהַיְינוּ מַחֲמַת מוּם, אֲבָל שְׁאֵינָן מִינִים וְנָזוּל פְּסוּלִים אֲפִלּוּ בְּשַׁעַת הַדְּחָק. הַסְכָּמַת אַחֲרוֹנִים. וְעַיֵּן מֻגָּן אַבְרָהָם (ס"ק כה). אֶתְרוֹג שֶׁל עָרְלָה בְּאָרֶץ יִשְׂרָאֵל פָּסוּל, וְעָרְלַת חוּץ לָאָרֶץ כָּשֵׁר. וְאֶתְרוֹג שֶׁנָּאֱסַר מֵחֲמַת בִּלְיעַת אִסּוּר יֵשׁ לְהַכְשִׁירוֹ בְּשָׁאר יָמִים. אֶתְרוֹג דְּמֵאי כָּשֵׁר, עַיֵּן מֻגָּן אַבְרָהָם סָעִיף קָטָן י"ט: (טו) **בִּשְׁאָר.** בְּמַשְׁאַת בְּנְיָמִין סִימָן י"ז כָּתַב דְּכָל הָאַרְבָּעָה מִינִים יְבֵשִׁים כְּשֵׁרִים בְּשַׁעַת הַדְּחָק, אֲבָל אִם בֵּרַךְ עַל יְבֵשִׁים גְּמוּרִים וְאֵיכָא לַחִים אֲפִלּוּ בְּדִיעֲבַד לֹא יָצָא, וְעַיֵּן מֻגָּן אַבְרָהָם (ס"ק כה):

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

וְיַעֲשֶׂה הַנַּעֲנוּעִים בְּשֶׁלּוֹ אִם אִי אֶפְשָׁר בְּשֶׁל חֲבֵרוֹ [אַחֲרוֹנִים]: **(נג) כָּל הַפְּסוּלִין וְכוּ'.** הֵינוּ הַפְּסוּלִין מֵחֲמַת מוּם, (נמ) אֲבָל הַפְּסוּלִין מֵחֲמַת שֶׁאֵינָן מִינָן, כְּגוֹן הֲדַס שׁוֹטֶה וְצִפְצָפָה אוֹ מֵרְכָּב, פָּסוּל אֲפִלּוּ בְּשַׁעַת הַדְּחָק, דְּאָתֵי לְמִטְעֵי לָצֵאת בָּהֶן תָּמִיד. (נמ) וְהוּא הַדִּין גָּזוּל פָּסוּל אֲפִלּוּ בְּשַׁעַת הַדְּחָק. אִם אֵין בְּכָל הָעִיר אַרְבָּעָה מִינִים נוֹטְלִין וּמְבָרְכִין. וְאִם יֵשׁ לוֹ יְבֵשִׁים גְּמוּרִים וְיֵשׁ אַרְבָּעָה מִינִים כְּשֵׁרִים, (ס) יִטֹּל מַה שֶּׁנִּמְצָא שְׁנַיִם אוֹ שְׁלשָׁה מִינִין וְיַעֲשֶׂה כָּל הַנַּעֲנוּעִים, וְכֵן הַשְּׁלִיחַ צִבּוּר, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יְבָרֵךְ. אֲבָל אָסוּר לִקַּח מִין אֶחָד, דְּיָכוֹאוּ לִטְעוֹת בִּשְׁאָר שְׁנַיִם, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּשֶׁלשָׁה מִינִין לֹא יָבֹאוּ לִטְעוֹת, דְּהַכֹּל יוֹדְעִין שֶׁצָּרִיךְ אַרְבָּעָה מִינִין: **(נד) נוֹטְלִין וְאֵין מְבָרְכִין.** נוֹטְלִין (סע) אֲפִלּוּ בְּיוֹם רִאשׁוֹן כְּדֵי שֶׁלֹּא תִּשְׁתַּכַּח תּוֹרַת לוּלָב מִיִּשְׂרָאֵל, וְאֵין מְבָרְכִין כֵּיוָן דְּהוּא לְזֵכֶר בָּעֲלְמָא: **(נה) לוּלָב יָבֵשׁ.** דַּעַת הָרַמְבַּ"ם דַּאֲפִלּוּ בִּשְׁעַת הַדְּחָק אֵין לְהָקֵל (סנ) רַק בְּלוּלָב, וְלֹא בִּשְׁאָר מִינִים כְּשֶׁהֵם יְבֵשִׁים וּכְדִלְקַמָּה, (סג) וְגַם דְּאֵין לְהָקֵל רַק בִּיבֵשׁוּת, וְלֹא בִּשְׁאָר פְּסוּלִין אֲפִלּוּ בִּשְׁעַת הַדְּחָק: **(נו) אֲפִלּוּ בִּדְאִיכָּא אֲחֵרִים לַחִין.** הַטַּעַם מִשּׁוּם דְּאֵירֵי (סה) בָּאֲרָצוֹת שֶׁאֵין נִמְצָאִים לוּלָבִים לַחִים גְּמוּרִים, וְגַם הַיְבֵשִׁים אֵינָן נִמְצָאִים כְּשֶׁצָּרִיךְ לִהְיוֹת הַלּוּלָב נִפְרָךְ בַּצִּפָּרֶן (וְהוּא הַדִּין (סה) בַּהֲדַסִּים שֶׁלֹּא הִגִּיעוּ לִשְׁעוּר שֶׁיִּלָּבְינוּ פָּנֵיהֶם), [וְאִם כֵּן הַלַּחִים וְהַיְבֵשִׁים כְּמַעַט דּוֹמִין זֶה לָזֶה, וּלְכָךְ הַמְּנָהָג לְבָרֵךְ עַל שֶׁלּוֹ]: **(נז) אֲפִלּוּ בַּהֲדַס יָבֵשׁ.** דְּגַם כֵּן אֵינוֹ מָצוּי לַחִין, מַה שֶּׁאֵין כֵּן (סו) בַּעֲרָבוֹת דְּמִצְוֹת לַחִין. וּבְאֶתְרוֹג לֹא רָצוּ לְהָקֵל לְדַעָה זוֹ מִשּׁוּם דִּכְתִיב בְּהָדְיָא בַּתּוֹרָה (ויקרא כג מ) ׳פְּרִי עֵץ הָדָר׳ וְלֹא עֲלֵי הֲדַס וְעַנְפֵי עֲרָבָה, וְלֹא נִתְּנוּ קְצָת טַעַם לְדִבְרֵיהֶן דִּכְלוּלָב מִתְקַיֵּם בֵּיהּ הָדָר קְצָת מִפְּנֵי צוּרָתוֹ אַף כְּשֶׁהוּא יָבֵשׁ, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּשְׁאָר מִינִים: **(נח) וְיֵשׁ לִסְמֹךְ עֲלֵיהוּ בִּשְׁעַת הַדְּחָק.** (סז) וְהָאַחֲרוֹנִים הִסְכִּימוּ לְדִינָא דִּבְשַׁעַת הַדְּחָק נוֹכֵל לִסְמֹךְ עַל הַפּוֹסְקִים הַסּוֹבְרִין דִּבְכָל אַרְבָּעָה מִינִים כְּשֶׁהֵם יְבֵשִׁים נוֹכֵל לְבָרֵךְ עֲלֵיהֶן. וְיֵשׁ בָּזֶה אַרְבָּעָה חִלּוּקִים. אִם לֹא נִמְצְאוּ בָּעִיר לַחִים רַק יְבֵשִׁים אֲזַי כָּל הָאַרְבָּעָה מִינִים נוֹטְלִין וּמְבָרְכִין. וְאִם יֵשׁ לוֹ יְבֵשִׁים גְּמוּרִים וְיֵשׁ לַאֲחֵרִים לַחִים גְּמוּרִים מְבָרְכִין עַל הַלַּחִים דַּוְקָא, וַאֲפִלּוּ בְּדִיעֲבַד לֹא יָצָא כְּשֶׁבֵּרַךְ עַל הַיְבֵשִׁים. וּבַאֲרָצוֹת שֶׁאֵין נִמְצָאִין לוּלָבִים וַהֲדַסִּים לַחִים גְּמוּרִין, וְגַם הַיְבֵשִׁין אֵינָן יְבֵשִׁים גְּמוּרִים וְכַנַּ"ל, מְבָרְכִין עַל הַיְבֵשִׁים שֶׁיֵּשׁ לוֹ אֲפִלּוּ לְכַתְּחִלָּה, וּכְמוֹ שֶׁכָּתַבְתִּי לְמַעְלָה (ס"ק נו). וּבְמָקוֹם שֶׁנִּמְצְאוּ אֵצֶל אֲחֵרִים לַחִים גְּמוּרִים, לְכַתְּחִלָּה יֵשׁ לוֹמַר שֶׁלֹּא לְבָרֵךְ עַל הַיְבֵשִׁים שֶׁלּוֹ, אֲפִלּוּ אֵינָן יְבֵשִׁים גְּמוּרִים, וּבְדִיעֲבַד כְּשֶׁבֵּרַךְ יֵשׁ עוֹד הַפַּעַם הַלַּחִים שֶׁאֵצֶל אֲחֵרִים בְּלֹא בְּרָכָה: **(נט) יָכוֹל לִטֹּל וְכוּ'.** עַיֵּן בְּמֻגָּן אַבְרָהָם (ס"ק כח) שֶׁנִּתְקַשָּׁה מַה הוֹסִיף רַמ"א עַל דִּבְרֵי הַמְחַבֵּר לְעֵיל בְּסָעִיף ו', וְעַיֵּן בְּבִכּוּרֵי יַעֲקֹב (סק"מ) שֶׁכָּתַב דְּמַה שֶּׁהוֹסִיף הָרַמ"א הוּא, דְּהַבַּיִת יוֹסֵף כָּתַב בִּשְׁעַת הַדְּחָק שֶׁאֵין נִמְצָא כָּשֵׁר יִטֹּל בְּלֹא בְּרָכָה, אֲבָל אַפַּתִּי לֹא שָׁמַעְנוּ אִם יִמְצָא אַחַר כָּךְ כָּשֵׁר רַק שֶׁעַתָּה אֵין בְּיָדוֹ, כְּגוֹן שֶׁאַחַר מְבָרֵךְ הַלֵּל בְּלוּלָבוֹ הַכָּשֵׁר וְהִבְטִיחוֹ שֶׁאַחַר הַלֵּל יִתֵּן לוֹ, אִם יָכוֹל לְבָרֵךְ לְעֵת עַתָּה הַלֵּל בְּלוּלָבוֹ הַפָּסוּל, שֶׁלֹּא נֹאמַר שֶׁיִּכָּנֵס עַל יְדֵי זֶה לִסְפֵּק בְּרָכָה אִם יִטֹּל הַכָּשֵׁר, קָא מַשְׁמַע לָן הָרַמ"א דִּבְלֹא בְּרָכָה יָכוֹל לִטֹּל לְכַתְּחִלָּה, כֵּיוָן שֶׁזֶּה (סמ) וַדַּאי פָּסוּל הוּא, יָכוֹל לְבָרֵךְ אַחַר כָּךְ עַל הַכָּשֵׁר:

שַׁעַר הַצִּיּוּן

הֵנִי פְּסוּלִין מִטָּרָן הַכָּתוּב לְחָכָמִים וְהֵם אָמְרוּ דְּשֶׁלֹּא בִּשְׁעַת הַדְּחָק אֲפִלּוּ בְּדִיעֲבַד לֹא יָצָא כְּדֵי שֶׁיְּזַהֲרוּ יִשְׂרָאֵל בְּמִצְוָה, אֲבָל בְּמָקוֹם הַדְּחָק הִכְשִׁירוּ כֵּיוָן שֶׁאֵי אֶפְשָׁר בְּעִנְיַן אַחֵר וּמְבָרְכִין עֲלֵיהֶם]. **אָכֵן אֶפְשָׁר דִּבְמִדִּינוֹתֵינוּ אֵין נוֹהֲגִין כְּהָרא"ש וְיִסְיַעְתּוּ רַק בִּיבֵשׁוּת מִשּׁוּם דְּאֵין מְצוּי לַחִין כָּל כָּךְ וְלֹא בִּשְׁאָר פְּסוּלִין, וְאִם כֵּן קָם דִּבְרֵי הַטּ"ז עַל מְקוֹמוֹ, וְצָרִיךְ עִיּוּן:** (מ) מֻגָּן אַבְרָהָם (שם) בְּשֵׁם מַבִּי"ט: **(מא)** הַגְּר"א. **(מב) חַיֵּי אָדָם** (כלל קמט ס"ז) בְּשֵׁם אֵלִיָּה רַבָּה בְּשֵׁם מַבִּי"ט: **(מג) בִּלֹּא בְּרָכָה:** (ס) וְהוּא כְּדַעַת הָרַאֲבַ"ד (פ"ח ה"א) הַמּוּבָא בְּבֵית יוֹסֵף (ד"ה וכל הפסולים), וְכֵן צִיֵּן בְּאֵר הַגּוֹלָה (אות נ): **(מד)** פּוֹסְקִים בְּדַעַת הָרַמְבַּ"ם. וְנָתְנוּ קְצָת טַעַם לְדִבְרֵיהֶן דִּכְלוּלָב מִתְקַיֵּם בֵּיהּ הָדָר קְצָת מִפְּנֵי צוּרָתוֹ אַף כְּשֶׁהוּא יָבֵשׁ, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּשְׁאָר מִינִים: **(מג) וְעַיֵּן מֻגָּן אַבְרָהָם** (ס"ק כו) **בְּשֵׁם הַמַּשְׁאַת בִּנְיָמִין** (סי' יז), **וְכֵן הֶעְתִּיק הָאֲלִיָּה רַבָּה** (סק"כ) **עוֹד בְּשֵׁם כַּמָּה פּוֹסְקִים דְּלִדִינָא הוּא הַדִּין בִּשְׁאָר פְּסוּלִים בִּשְׁעַת הַדְּחָק נוֹכֵל לְבָרֵךְ עֲלֵיהֶם, וְדִלְא כְּטַ"ז** בְּסוֹף הַסִּימָן [וְהַטַּעַם אִיתָא בְּרֹא"ש (פ"ג סי' יד) דְּכָל

לִיקוּטֵי דִּבְרֵי הָרַב: א] וּבשו"ע הרב (סכ"ג) סתם שלא יטול אלו הפסולים מחמת מצוה הבאה בעבירה, ולא חילק בין יום א' לשאר הימים, וכפשטות דברי המשנ"ב.

עוז והדר - Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah